

*Божинський В.Б.
здобувач вищої освіти освітньої програми ступеня "бакалавр"
Спеціальності 101"Екологія"
Науковий керівник Хом'як І.В.
к.б.н.,доцент кафедри екології та географії
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

ЕКОЛОГО-ЦЕНОТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ІНВАЗІЙНОГО ВИДУ ТРАНСФОРМЕРА КЛЕНА ЯСЕНЕЛИСТИЙ

Клен ясенелистий (*Acer negundo* L.) – вид дерев роду клен родини сапіндових, що походить з Північної Америки. Традиційні українські назви також включають клен ясенелистий, клен американський, клен простий, хрущак; на Київщині зустрічається місцева назва кленчак; на Харківщині використовується назва кленок. Вид був інтродукований та натуралізувався на більшості континентів, зокрема у Південній Америці, Австралії, Новій Зеландії, Південній Африці, майже по всій Європі й в окремих частинах Азії. В Україні трапляється дуже часто та вважається інвазійним видом.

У первинному ареалі широко трапляється на заплавах і болотистих місцях, в різноманітних листяних лісах Великих рівнин. Співіснує з такими домінантами лісу як ясен пенсильванський (*Fraxinus pennsylvanica*), тополя вузьколиста (*Populus angustifolia*), тополя тригранна (*Populus sargentii*), тополя осикоподібна (*Populus tremuloides*), верба (*Salix* spp.) і дуб великоплідний (*Quercus macrocarpa*). У горах Аризони і Нью-Мексико домінує в заплавних лісах.

Зимостійкий, в суворі зими річні пагони можуть частково обмерзати. Добре переносить посуху та забруднене повітря. Невибагливий до ґрунтових умов, але краще росте на родючих свіжих ґрунтах, на добре освітлених місцях.

Завдяки швидкому росту і надзвичайно високій екологічній пластичності є одним з найагресивніших дерев, які засмічують природні екосистеми лісової зони Євразії. Усюди розповсюджується самосівом, а зрубані влітку пагони діаметром 3-10 см, що лежать на землі, легко укорінюються на родючих ґрунтах. Швидкість поширення виду вітром становить 0,6-1 м/рік і до 100 м/рік водою, транспортними засобами, людиною, тваринами та птахами. В Україні вважається небезпечним інвазійним видом, інтродуцентом, що натуралізувався. Найінтенсивніше проникає у заплавні й прирічкові напівприродні та природні рослинні угруповання і сильно змінює їхню структуру та видовий склад, витісняючи місцеві деревні види, як-то ясен, в'яз, верба, тополя, і майже повністю знищуючи трав'яний покрив. Вид колонізує і величезний діапазон антропогенно змінених середовищ існування – занедбані парки, селища, занедбані орні поля, узбіччя доріг, залізничні полотна, звалища і навіть дахи будинків. Процес розселення йде порівняно швидко, оскільки в стадію плодоношення він вступає раніше, ніж більшість місцевих деревних видів. Зміна поколінь у нього відбувається також швидше, ніж у багатьох місцевих видів дерев у межах вторинного ареалу.

Найдешевший і простий спосіб – це боротьба з розповсюдженням. Перш за все потрібно заборонити застосовувати його в озелененні населених пунктів. Також допомагає хімічна обробка ґрунту навколо дорослих рослин. Багато застосовують вирубування дерев, але це дуже менш ефективний спосіб й навпаки має зворотний ефект. Через те, що в клена ясенелистого, крім поверхневих коренів, є ще й глибинні, викорінення дорослих особин займає дуже багато часу. Випалювати їх за принципом «фінської свічки» теж марно, зважаючи на сильну насиченість водою. Та й випалені пні на наступний рік дають багато нових пагонів. Більш ефективний метод боротьби з чагарниками – це хімічний. Він включає в себе: обприскування крон дерев і молодих чагарників; введення препаратів безпосередньо в стовбур дерев; нанесення хімічних препаратів на кору біля самої основи дерева; обприскування пнів, для запобігання появи молодих пагонів. Найкраще поєднувати методи. Восени вирубувати, а навесні проводити хімічну обробку пнів і кореневої системи.

Список використаних джерел

1. Хом'як І.В. Вплив інвазій видів-трансформерів на динаміку рослинності перелогів Українського Полісся. Біоресурси і природокористування. ТОМ 10, № 1-2 (2018). С. 29-35.
2. Соловійова А., Хом'як І.В. Поведінкові стратегії інвазійних видів рослин. // Тези Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених "Сталий розвиток країни в рамках Європейської інтеграції" – Житомир : ЖДТУ, 2021. С. 44.
3. Дмитренко Д.Р., Хом'як І.В. Інвазійні синантропні види рослин міста Житомира та його околиць. // Тези XI Всеукраїнської наукової on-line конференції студентів, магістрів та аспірантів з міжнародною участю "Сучасні проблеми екології" м. Житомир, 15 травня 2015 року. – Житомир: Видавництво ЖДТУ, 2015. – С. 39.